

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
सम्माननीय प्रधान न्यायाधीश श्री रामकुमार प्रशाद शाह
माननीय न्यायाधीश श्री गिरीश चन्द्र लाल
आदेश
०६९-WO-०५८४

विषय: उत्प्रेषणयुक्त परमादेश ।

कपिलवस्तु जिल्ला कृष्णनगर न.पा. वडा नं. ४ घर भई हाल काठमाडौं जिल्ला,
काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. ४ बालुवाटार बस्ने विश्वनाथ गोयल..... १ निवेदक

विरुद्ध

नेपाल सरकार, प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय, सिंहदरवार, काठमाडौं १ विपक्षी
नेपाल सरकार, सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय, सिंहदरवार, काठमाडौं १
नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष सिफारिश समिति, सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय,
सिंहदरवार, काठमाडौं १
नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा सिफारिश भई ऐ. को अध्यक्ष पदमा छनौट
गरिएका काठमाडौं जिल्ला, काठमाडौं महानगरपालिका वडा नं. १० नयाँबानेश्वर,
थापागाउँ बस्ने दिगम्बर झा १
नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण ब्लुस्टार अफिस कम्प्लेक्स, थापाथली, काठमाडौं १

नेपालको अन्तरिम संविधान , २०६३ को धारा ३२ तथा १०७(२) बमोजिम यस
अदालतमा दायर हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनको संक्षिप्त तथ्य एवं आदेश यसप्रकार छः-

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्ति गर्नुपर्ने हुँदा दूरसञ्चार ऐन , २०५३
को दफा ५ को उपदफा (१) र दूरसञ्चार नियमावली , २०५४ को नियम ३ को प्रावधान
बमोजिम प्राविधिक र प्रशासनिक , बजार व्यवस्थापन , लेखा तथा लेखापरीक्षण वा कानून
विषयमा मान्यता प्राप्त शैक्षिक योग्यताबाट कम्तिमा स्नातक तहको उपाधि हासिल गरी
सम्बन्धित क्षेत्रमा कम्तिमा १० वर्षको अनुभव प्राप्त गरेको नेपाली नागरिकहरूबाट आ-आफ्नो
व्यक्तिगत विवरण सहित शैक्षिक योग्यता र अनुभव पुष्टि गर्ने प्रमाण कागजातहरू संलग्न गरी
प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्तिका लागि मिति २०६९।५।१६ मा सूचना प्रकाशित गरी
मन्त्रालयले निवेदन आव्हान गरेकोमा सूचनामा तोकिएको सम्पूर्ण कागजातहरू संलग्न गरी
प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्तिको लागि निवेदकले आवेदन पेश गरेको थिएँ । मिति
२०६९।८।१३ मा अन्तरवार्ता दिएकोमा निवेदक जस्तै योग्यता पुगेकोलाई मात्र सिफारि श

गर्नुपर्नेमा योग्यता नै नपुगेको व्यक्तिहरुलाई समेत प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा प्रत्यर्थी सिफारिश समितिले गैरकानूनी रूपमा सिफारिश गरेको र विपक्षी मन्त्रिपरिषद्ले समेत म योग्यता पुगेका व्यक्तिलाई नियुक्ति नगरी योग्यता नै नपुगेको व्यक्तिलाई गरेको **गैर कानूनी** सिफारिश अन्तर्गतको विपक्षी दिगम्बर झालाई प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्त गरिएको रहेछ । योग्यता नपुगेको विपक्षी दिगम्बर झा लाई सिफारिश समितिले **गैर कानूनी** तवरबाट सिफारिश गरेको र मन्त्रिपरिषद्ले समेत निज झालाई प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्त गर्ने निर्णय गरेको कुरा मिति २०६९।८।२१ को कान्तिपुरमा " **मन्त्रिपरिषदमा** चर्काचर्की" प्रथम पृष्ठमा प्रकाशित समाचारबाट थाहा जानकारी पाएको र मन्त्रिपरिषद्को उक्त नियुक्तिको निर्णय लिन प्रयास गर्दा निर्णय दिन इन्कार गरेतापनि मिति २०६९।८।१९ मा निर्णय भएको मौखिक जवाफ दिई योग्यता पुगेको म निवेदकलाई प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्ति नदिई योग्यता नपुगेको व्यक्तिलाई प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा **गैर कानूनी** सिफारिश गर्ने सिफारिश समिति तथा नियुक्ति गर्ने विपक्षी नेपाल सरकार , मन्त्रिपरिषद्को काम कारवाही निर्णय बदरभागी रहेको छ ।

प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्तिको लागि मिति २०६९।५।१६ मा निवेदन आव्हान गरी सूचना प्रकाशित गर्दा दूरसञ्चार ऐन , २०५३ को दफा ५ को उपदफा (१) बमोजिम भनिएको छ । ऐ. ऐनको दफा ५(१) मा "प्राधिकरणमा दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित प्राविधिक र प्रशासनिक, बजार व्यवस्थापन, लेखा तथा लेखापरीक्षण वा कानूनी क्षेत्रमा तोकिए बमोजिम योग्यता र अनुभव भएका अध्यक्ष सहित ५ जना सदस्य रहनेछन्" भन्ने उल्लेख छ अर्थात् अनुभव र योग्यता "दूरसञ्चार सेवासँग" सम्बन्धित हुनुपर्ने अपरिहार्य छ । ऐनको दफा २(ड) मा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम भन्नाले यस ऐन अन्तर्गत बनेको नियम वा विनियममा तोकिएको वा तोकिए बमोजिम सम्झनु पर्छ भन्ने छ । दूरसञ्चार नियमावली, २०५४ को नियम ३ मा प्राधिकरणको अध्यक्षको लागि ऐनको दफा ५(१) मा उल्लेखित क्षेत्रमा स्नातक हासिल गरेको उपाधि र सम्बन्धित क्षेत्रमा १० बर्षको कम्तीमा अनुभव हुनुपर्ने भन्ने छ । निवेदकले Electronics and Communication मा University of Mysore बाट सन् १९७८ मा Distinction ल्याई स्नातक, पोखरा विश्वविद्यालयबाट व्यवसाय प्रशासन (एकजुकेटिभ) विषयमा सन् २००५ मा स्नातकोत्तर गरेको छु । तत्कालिन नेपाल दूरसञ्चार संस्थानमा मिति २०३५।१२।३१ को निर्णयानुसार असिष्टेन्ट एकजुकेटिभ इन्जिनियरिङ्ग पदमा स्थायी नियुक्ति पाई मिति २०६८।११।१८ मा उमेरको हदबाट अवकास पाएको हुँ । तत्कालिन नेपाल दूरसञ्चार संस्थान नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी लिमिटेड भएपछि मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६६।१।२१ र मिति २०६७।१२।२ को निर्णयानुसार नेपाल दूरसञ्चार कम्पनीको प्रबन्ध निर्देशक जस्तो नेतृत्वदायी पदमा २ पटक नियुक्ति पाई आफ्नो दायित्व निर्वाह गरेको थिएँ । मेरो शैक्षिक योग्यता दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित भएको र दूरसञ्चार सेवासँग प्रत्यक्ष रूपले सम्बद्ध रही करिब ३३ बर्षको अनुभव रहेको एवं ती सम्पूर्ण अनुभव र योग्यताको कागजात पेश गरेपछि दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ५(१) तथा ऐ. नियमावलीको नियम ३ बमोजिमको योग्यता

भएको म निवेदक र निवेदक जस्तै योग्यता भएका व्यक्तिलाई मात्र प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा सिफारिश समितिले सिफारिश गर्नुपर्नेमा दूरसञ्चार सेवासँग १ दिनको पनि अनुभव नरहेको र शैक्षिक योग्यता समेत दूरसञ्चारसँग सम्बन्धित नभएको विपक्षी दिगम्बर झालाई सिफारिश समितिले गैर कानूनी तवरबाट सिफारिश गरेको र ऐनको दफा ५(१) बमोजिम दूरसञ्चारसँग सम्बन्धित अनुभव र योग्यता नभएको व्यक्ति विपक्षी दिगम्बर झालाई मन्त्रिपरिषद् समेतले प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा गरेको नियुक्तिको निर्णय काम कारवाही ऐ. ऐनको दफा ५(१) र ऐ. नियमावलीको नियम ३ को प्रतिकूल छ । विपक्षी दिगम्बर झाको शैक्षिक योग्यता मेकानिकल इन्जिनियरको रहेको छ, जुन दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित छैन । त्यसैले ऐनको दफा ५(१) बमोजिमको योग्यता नै नपुगेको व्यक्तिलाई प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्तिको लागि गरेको सिफारिश तथा मन्त्रिपरिषद्को निर्णय गैर कानूनी छ ।

विपक्षी मन्त्रालयले विपक्षी दिगम्बर झालाई अध्यक्ष पदमा नियुक्ति दिलाउने दुराशय अन्तर्गत निवेदन आव्हानको सूचना समेत बद्नियतपूर्ण तवरले प्रकाशित गरेको देखिन्छ । निवेदन आव्हान गरिएको मिति २०६९।५।१६ को सूचनामा दूरसञ्चार ऐनको दफा ५(१) बमोजिम भनी अरु कुरा उल्लेख गरी "दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित" भन्ने आधारभूत कुरा सूचनामा उल्लेख नगरेको पाईन्छ । उल्लेखित "दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित" भन्ने वाक्यांश नहटाई निवेदन आव्हानको सूचना गरेको भए विपक्षी दिगम्बर झा प्राधिकरणको अध्यक्ष पदको नियुक्तिको लागि योग्य हुन नसक्ने ठानी बद्नियतपूर्ण तरिकाले दिगम्बर झालाई नियुक्ति दिलाउनको लागि "दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित" भन्ने वाक्यांश उल्लेख नगरी सूचना प्रकाशित गरेकोले निजको नियुक्ति बदरभागी छ ।

योग्यता नै नपुगेका व्यक्ति विपक्षी दिगम्बर झालाई नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा सिफारिश समितिले गैर कानूनी सिफारिश गरेको र त्यस्तो व्यक्तिलाई प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्ति दिने भनिएको मन्त्रिपरिषद्को काम कारवाही निर्णयले नेपालको अन्तरिम संविधान, २०६३ को धारा १२(३), १३(१), २७ र दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ५(१) द्वारा प्रदत्त हकमा आघात परेकोले संविधानको धारा ३२ तथा १०७(२) बमोजिम यो निवेदन गर्न आएको छु । अतः योग्यता नै नपुगेका व्यक्ति विपक्षी दिगम्बर झालाई प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा गरेको सिफारिश तथा प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्ति गरेको मिति २०६९।८।१९ को मन्त्रिपरिषद्को निर्णय तथा तत् सम्बन्धी काम कारवाही त्रुटिपूर्ण भएकोले उक्त नियुक्तिको निर्णय, नियुक्ति तथा सम्पूर्ण काम कारवाही बदर गरी योग्यता पुगेको म निवेदकलाई नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्ति दिनु भनी विपक्षीहरूको नाममा परमादेशको आदेश जारी गरी पाउँ । कानूनले नै योग्यता र अनुभव नपुगेको व्यक्ति प्राधिकरणको अध्यक्ष जस्तो संवेदनशील र उच्च प्राविधिक पदमा नियुक्ति गर्ने निर्णयले समग्र दूरसञ्चारको क्षेत्र प्रभावित हुने, विपक्षी दिगम्बर झाबाट गैर कानूनी निर्णय हुन सक्ने र नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणलाई अपुरणीय क्षति पुग्न जाने हुँदा प्रस्तुत रीट निवेदनको अन्तिम किनारा नलागेसम्म नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६९।८।१९ को नेपाल

दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्षको नियुक्ति सम्बन्धी निर्णय कार्यान्वयन नगर्नु नगराउनु तथा उक्त पदमा विपक्षी दिगम्बर झा बहाल भई सकेको भए अब उप्रान्त बहाल हाजिर नगराउनु र कुनै पनि प्रकारको निर्णय नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षीहरूको नाममा सर्वोच्च अदालत नियमावली, २०४९ को नियम ४१(१) बमोजिम अन्तरिम आदेश समेत जारी गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको रीट निवेदन ।

यसमा के कसो भएको हो ? निवेदकको माग बमोजिमको आदेश किन जारी हुन नपर्ने हो ? आदेश जारी गर्न नपर्ने कानून बमोजिमको कुनै आधार कारण भए यो आदेश प्राप्त भएको मितिले बाटाको म्याद बाहेक १५ दिन भित्र सम्बन्धित मिसिल कागजात साथै राखी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय मार्फत लिखित जवाफ पठाउनु भनी यो आदेश र रीट निवेदनको एक प्रति नक्कल समेत साथै राखी विपक्षी नं. १, २, ३ र ४ लाई सूचना दिई सो को बोधार्थ महान्यायाधिवक्ताको कार्यालयलाई दिनु । अन्य विपक्षीहरूको हकमा बाटाको म्याद बाहेक १५ दिन भित्र आफै वा कानून बमोजिमको प्रतिनिधी मार्फत लिखित जवाफ पेश गर्नु भनी यो आदेश र रीट निवेदनको नक्कल सहित सम्बन्धित जिल्ला अदालत मार्फत सूचना दिई लिखित जवाफ परेपछि वा सोको अवधि व्यतित भएपछि निमय बमोजिम पेश गर्नु । साथै अन्तरिम आदेशको माग सम्बन्धमा छलफल को निमित्त मिति २०६९।९।१ को तारेख तोकी सो को सूचना विपक्षीहरूलाई दिई नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने व्यहोराको यस अदालतको मिति २०६९।९।१ को आदेश ।

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको रिक्त अध्यक्ष पदमा नियुक्ति गर्ने विषयको सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयको नं. २६/२५-०६९।८।१७ को प्रस्ताव मं.प.बै.सं. ४७।०६९ मिति २०६९।८।१९ को मन्त्रपरिषद्को बैठकमा पेश हुँदा नेपाल सरकार, मन्त्रपरिषद्ले दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ५(२) बमोजिम नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको रिक्त अध्यक्ष पदमा दिगम्बर झालाई छनौट गरी दूरसञ्चार ऐन , २०५३ को दफा ८(१) बमोजिम पाँच वर्षको लागि नियुक्ति गर्ने निर्णय भएको हो । नेपाल सरकार , मन्त्रपरिषद्को मिति २०६९।५।११ को निर्णयानुसार दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ५(२) बमोजिम नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको रिक्त अध्यक्ष पद एकको लागि नाम सिफारि श गर्न सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयका सचिवको संयोजकत्वमा गठित समितिको सिफारि श का आधारमा सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयबाट प्राप्त प्रस्ताव बमोजिम मन्त्रपरिषद्बाट मिति २०६९।८।१९ मा उक्त निर्णय भएको र सो निर्णय गर्न गराउन यस कार्यालयको कुनै संलग्नता र भुमिका नरह ने हुँदा निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुनुपर्ने होइन, रीट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको नेपाल सरकार प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रपरिषद्को कार्यालयको लिखित जवाफ ।

यसमा अन्तरिम आदेश का सम्बन्धमा विचार गर्दा दूरसञ्चार ऐन , २०५३ को दफा ५ मा नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणका अध्यक्ष र सदस्यहरूको योग्यता र अनुभव तोकिएको पाईन्छ । उक्त ऐनको दफा ५ बमोजिम अध्यक्ष हुनलाई प्राधिकरणमा दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित प्राविधिक र प्रशासनिक , बजार व्यवस्थापन , लेखा तथा लेखा परीक्षण वा कानूनी

क्षेत्रमा तोकिए बमोजिम योग्यता र अनुभव भएको हुनुपर्ने भन्ने उल्लेख भएको देखिन्छ । प्राधिकरणको अध्यक्षमा नियुक्त हुनु भएका व्यक्ति दिगम्बर झा उपरोक्त बमोजिम दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित प्राविधिक, प्रशासनिक, लेखा तथा लेखा परीक्षण वा कानूनी क्षेत्र मध्ये कुन क्षेत्रसँग सम्बन्धित हो तत् सम्बन्धी योग्यता र अनुभव खुलाई सिफारिश गरिएको भन्ने देखिँदै न भन्ने निर्णयकर्ताबाट पनि उपरोक्त ऐनको दफा ५ को कुन योग्यता र अनुभवका आधारमा नियुक्ति दिएको भन्ने खुलाएको देखिएन । सिफारिश समितिमा अध्यक्षता गर्ने सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयका सचिव सुर्यप्रसाद सिलवालले निवेदक राजीवप्रसाद गुप्ता रौनियार निवेदक भएको रीट नं. ०६०-WO-००३१ को मुद्दामा लिखित जवाफ दिँदा दूरसञ्चार ऐनको दफा ५ बमोजिम "प्राविधिक र प्रशासनिक क्षेत्रको सदस्य दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित हुनु पर्ने हो , प्राविधिक व्यक्ति सिभिल इन्जिनियरिङ्ग वा मेकानिकल वा अरु क्षेत्रको नभई दूरसञ्चार क्षेत्र कै हुनु पर्ने" भन्ने उल्लेख गरेको देखिन्छ । विपक्षी दिगम्बर झाको आधारभूत योग्यता मेकानिकल इन्जिनियरिङ्गमा स्नातक देखिएकोले निजलाई दिईएको नियुक्तिलाई तत्काल क्रियाशिल हुन नदिनु, सो हैसियतले प्रस्तुत मुद्दाको अन्तिम किनारा नभएसम्म कामकाज गर्न नदिई रोक्नु लगाउनु भनी विपक्षी प्रधानमन्त्री तथा मन्त्रिपरिषद्को कार्यालय , सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालय, नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण समेतको नाउँमा अन्तरिम आदेश जारी गरी दिएको छ । सो को सूचना विपक्षीहरूलाई दिई नियमानुसार गर्नु भन्ने यस अदालतको मिति २०६९।९।१६ को आदेश ।

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष भेषराज कणेलले मिति २०६९।४।१७ देखि लागू हुने गरी राजीनामा गरे पश्चात प्राधिकरणको अध्यक्ष पद रिक्त हुन गएको थियो । सो पदमा नियुक्ति नहुँदा प्राधिकरणले गर्नु पर्ने नीतिगत एवं महत्वपूर्ण कार्यहरू सुचारु हुन कठिनाई परेकोले मिति २०६९।८।२१ गते देखि प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नेपाल सरकारको निर्णय अनुसार नियुक्त भई आउनु भएका दिगम्बर झाले कार्यालयमा उपस्थित भई प्राधिकरणको बैठक आमन्त्रण गरी कार्य गर्दै आउनु भएकोमा सम्मानित अदालतको मिति २०६९।९।१६ को अन्तरिम आदेश जारी भएपछि निज बहाल हाजिर रहनु भएको छैन । विगत समय देखि अध्यक्ष पद रिक्त हुन गई रोकिएका कार्यहरू सुचारु गर्न कानूनी जटिलता रहेको छ । दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ५ को उपदफा (१) बमोजिम गठन भएको नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणमा सदस्य एवं अध्यक्षको पद रिक्त भएको अवस्थामा रिक्त पदहरू पूर्ति गर्नको लागि ऐनको दफा ५ को उपदफा (२) मा "प्राधिकरणका अध्यक्ष तथा सदस्यहरूको नियुक्तिको लागि सिफारिश गर्न नेपाल सरकारले सम्बद्ध क्षेत्रका विज्ञहरू समेत रहेको एक समिति गठन गर्नेछ र सो समितिको सिफारिश मा नेपाल सरकारले अध्यक्ष तथा सदस्यहरूको नियुक्ति गर्नेछ" भन्ने व्यवस्था रहेको छ । सोही कानूनी व्यवस्था अनुसार नेपाल सरकारबाट प्राधिकरणको अध्यक्ष र सदस्य पदको नियुक्तिको लागि सिफारिश गर्न गठन भएको समितिले पदपूर्तिको लागि सूचना जारी गर्ने गर्दछ । प्राधिकरणको अध्यक्ष र सदस्यहरूको नियुक्तिको लागि गरिने विज्ञापन लगायत सिफारिश प्रकृत्यामा प्राधिकरणको प्रत्यक्ष अप्रत्यक्ष कुनै भूमिका

रहँदैन एवं उक्त काम कारवाहीमा सहभागी हुने कानूनी व्यवस्था समेत छैन । सो नियुक्ति सम्बन्धी कार्यमा प्राधिकरणको कुनै संलग्नता रहे भएको कुरालाई निवेदकले देखाउन सकेको पाइँदैन । यस प्राधिकरणबाट नेपालको अन्तरिम संविधान , २०६३ एवं अन्य कानूनहरूद्वारा रीट निवेदकलाई प्राप्त हक अधिकार हनन गर्ने कुनै कार्य नगरेको हुँदा प्रस्तुत रीट निवेदन खारेज भागी छ भन्ने समेत व्यहोराको विपक्षी नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको लिखित जवाफ ।

विपक्षी निवेदकको नाम सिफारिश को योग्यताक्रम सूचीको तेश्रो स्थानमा रहेको हुनाले विपक्षीलाई रीट निवेदन दायर गर्ने हकद्वारा (Locus Standi) छैन । तेश्रो स्थानमा रहेको व्यक्तिले सोझै नियुक्ति पाउने सक्ने होइन भने दोश्रो स्थानमा रहेका अनिल कुमार झालाई रीट निवेदकले विपक्षी बनाउन सकेको अवस्था समेत देखिँदैन । म प्रत्यर्थीको नाम योग्यताक्रमको पहिलो स्थानमा भएकोले पहिलो स्थानबाट मेरो नाम हटेको खण्डमा समेत तेश्रो स्थानमा रहेका रीट निवेदकले स्वतः उक्त पदमा नियुक्ति पाउने हुँदैन । दोश्रो स्थानमा रहेका उम्मेदवारले उक्त पदमा नियुक्ति नपाउने अवस्था भएमा मात्र तेश्रो स्थानका उम्मेदवारले नियुक्ति पाउन सक्ने अवस्था रहन्छ । दोश्रो स्थानमा रहेका अनिल कुमार झालाई समेत अयोग्य ठहर गर्न निजलाई समेत विपक्षी बनाई निजको बनाई समेत सुनेर मात्र निर्णय गर्नु पर्ने हुन्छ । तर प्रस्तुत मुद्दामा रीट निवेदकले अनिल कुमार झालाई विपक्षी नै कायम नगरेकोबाट रीट निवेदन खारेज भागी छ । कुन उम्मेदवार योग्य र कुन उम्मेदवार अयोग्य भन्ने कुराको यकिन गर्ने निकाय भनेको नेपाल सरकारले दूरसञ्चार ऐन , २०५३ को दफा ५(२) बमोजिम गठन गरेको समिति भएकोमा सो समितिले अनिल कुमार झा र विपक्षी रीट निवेदकलाई समेत योग्य देखी सिफारिश गरेको र नेपाल सरकार, मन्त्रिपरिषद्ले योग्यताक्रमको पहिलो स्थानमा रहेको मलाई नियुक्त गरेको अवस्था छ । शैक्षिक योग्यता नै नभएको व्यक्तिलाई नियुक्ति गरेको भन्ने दावी सम्बन्धमा हेर्दा दूरसञ्चार ऐनको दफा ५ को उपदफा (१) मा उल्लेख भएको शैक्षिक योग्यता सम्बन्धी प्रावधानमा उल्लेख भएका विभिन्न विषयगत विधाहरू स्वतन्त्र र अलग अलग विधा हुन् । तिनीहरूको एक अर्कासँग कुनै सम्बन्ध रहेको छैन । दूरसञ्चारसँग सम्बन्धित प्राविधिक विषय अलग हो भने त्यसपछिका विषयहरू सबै अलग अलग हुन् । शैक्षिक योग्यतासँग सम्बन्धित उक्त प्रावधानमा उल्लेखित विषयहरूको सम्बन्ध दूरसञ्चार सेवासँग नै हुनुपर्छ भन्ने होइन । दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित प्रशासनिक , व्यवस्थापन, लेखा तथा लेखा परीक्षण वा कानून भन्ने विषय हुँदैन ।

प्राधिकरणमा अध्यक्ष वा सदस्य नियुक्ति गर्दा सो ऐनको दफा ५(१) ले तोकेको विभिन्न विषयहरूमा प्रतिनिधित्व हुने गरी बेग्ला बेग्लै विषय र क्षेत्रका (प्राविधिक , प्रशासनिक, बजार व्यवस्थापन, लेखा तथा लेखा परीक्षण, कानून) अनुभवी व्यक्तिहरूलाई नियुक्ति गरी उनीहरूको आ-आफ्नो क्षेत्रमा रहेको अनुभवको उपयोगिता लिने व्यवस्था गरिएको हो । मैले कन्ट्रक्सन म्यानेजमेण्टमा स्नातकोत्तर उपाधि , अर्थशास्त्रमा स्नातक उपाधि , मेकानिकल इन्जिनियरिङ्ग स्नातकको उपाधि हासिल गरी नेपाल आयल निगमको कार्यकारी निर्देशक भई ४ वर्ष काम गरेको, Small Towns Water Supply Sanitation Project मा Project Management Consultant,

SILT-MULTI-MEH Consultant (P) Ltd. JV को Team Member भइ Procurement and Contract Management Expert को रुपमा करिब ३ बर्ष काम गरेको , सडक विभाग अन्तर्गतको RMDP Institutional Strengthening आयोजनामा करिब ४ बर्ष Mechanical Training Management Consultant को रुपमा काम गरेको र चौधरी ग्रुपको Automobile Division मा करिब ५ महिना General Manager को रुपमा र मैले पेश गरेको व्यक्तिगत विवरणमा उल्लेख गरेका अन्य निकायहरुमा समेत रही व्यवस्थापन सम्बन्धी काम गरेको हुनाले मसँग बजार व्यवस्थापनको कानूनले तोकेको शैक्षिक योग्यता र अनुभव रहेको छ । शैक्षिक योग्यता र अनुभवको जाँच गरी उपयुक्त उम्मेदवार छनौट गर्न गठित सिफारि श समितिले मेरो उक्त शैक्षिक योग्यता र अनुभवको मूल्याङ्कन गरी मैले प्रस्तुत गरेको दूरसञ्चार सम्बन्धी Vision Paper र मैले गरेको Presentation र अन्तरवार्ताको आधारमा योग्यतम ठहर गरी सिफारिश गरेको र म नियुक्ति भएको हो । प्राधिकरणमा यस अघि नियुक्त अध्यक्ष तथा सदस्यहरु कोही पनि विपक्षीले भनेको जस्तो शैक्षिक योग्यता र अनुभव भएका व्यक्तिहरु थिएनन् । विपक्षी निवेदकले आफूलाई मात्र योग्य देखाउन शैक्षिक योग्यता सम्बन्धी विवाद उठाएको हो । इन्जिनियरिङ विधामा दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित छुट्टै शाखा हुँदैन । कानूनमा र अध्यक्षको पदको विज्ञापनमा इन्जिनियरिङ विधाको कुनै खास शाखाको शैक्षिक योग्यता तोकेको अवस्था समेत छैन ।

प्राधिकरणको स्थापना दूरसञ्चार ऐन , २०५३ बमोजिम भएको हो । प्राधिकरणले दूरसञ्चार सेवा प्रदायकहरुको नियमन , अनुगमन तथा नियन्त्रण समेत गर्नुपर्ने हुनाले तत्कालीन अवस्थामा नेपाल दूरसञ्चार संस्थान मात्र दूरसञ्चार सेवा सम्बन्धी काम गर्ने संस्था भएकोले त्यही क्षेत्रको अनुभव भएको व्यक्ति मात्र उक्त पदमा नियुक्तिको लागि योग्य हुन सक्ने भन्ने निवेदकको भनाई आफू त्यही संस्थासँग सम्बद्ध भएको कारण पूर्वाग्रही भएको देखिन्छ । उक्त पदमा नियुक्तिका लागि गरेको विज्ञापन देखिका सम्पूर्ण प्रक्रियामा सहभागी भई अन्तिममा आफू छनौट हुन नसके पछि मात्र विपक्षी निवेदक सम्मानित अदालतमा प्रवेश गर्नु भएको छ । नियुक्तिका सम्पूर्ण प्रक्रियामा आफू सरिक भई स्वीकार गरी सकेपछि नियुक्तिको विषयमा मात्र विवाद उठाई अदालत प्रवेश गर्ने विपक्षी सफा हात र स्वच्छ मन नलिई अदालत प्रवेश गरेको अवस्था छ । यस्तै प्रकृतिका मुद्दामा सम्मानित अदालतबाट रीट निवेदन खारेज गर्ने गरी कानूनी सिद्धान्त स्थापित भएको छ । कानूनले तोकेको योग्यता आफूमा रहेको र छनौटमा सम्पूर्ण प्रक्रियाहरु पूरा गरी योग्य र सक्षम देखिएको आधारमा विधिसम्मत रूपले नियुक्ति पाई आफूलाई ठेकिएको कर्तव्य पुरा गर्दै आएको स्थितिमा विपक्षीको रीट निवेदन अनुसार अन्तरिम आदेश जारी गरेको कारणले अध्यक्षको पदीय हैसियत क्रियाशील नभएको अवस्था छ ।

रीट निवेदकको कुनै मौलिक हक र कानूनी हक हनन् नभएको अवस्थामा केवल संविधानको मौलिक हक सम्बन्धी धाराहरु र दूरसञ्चार ऐनको केही दफाहरुको उल्लेख गरी रीट निवेदन गरेकै कारणले मात्र रीट जारी हुने होइन । रीट जारी हुन सक्ने तथ्यलाई पुष्ट्यान्ई गर्ने आधारहरु समेत विपक्षीले देखाउन सक्नु भएको छैन । माग बमोजिम रीट जारी

हुनासाथ विपक्षीले स्वतः नियुक्ति पाउने हक प्रचलन हुन सक्ने पनि होइन । प्रस्तुत मुद्दामा सम्मानित अदालतबाट म प्रत्यर्थीका विरुद्धमा अन्तरिम आदेश गर्दा "सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालका सचिव तथा सिफारिश समितिको अध्यक्ष सूर्य प्रसाद सिलवालले रीट नम्बर ०६०-WO-००३१ को मुद्दामा लिखित जवाफ लगाउँदा प्राविधिक र प्रशासनिक क्षेत्रको सदस्य दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित हुनु पर्ने हो, प्राविधिक व्यक्ति सिभिल इन्जिनियरिङ्ग वा मेकानिकल वा अरु क्षेत्रको नभई दूरसञ्चार क्षेत्रकै हुनुपर्ने भन्ने उल्लेख गरेको देखिन्छ" भन्ने व्यहोरा छ । तर सो आदेश त्रुटिपूर्ण रहेको छ । सूर्यप्रसाद सिलवालले ०६०-WO-००३१ को मुद्दामा लिखित जवाफ लगाएकै छैन । त्यसरी मुद्दाको व्यहोरा नै फरक पारी गरिएको आदेश त्रुटिपूर्ण भई बरदभागी छ । उक्त आदेशमा उल्लेख गरिएको लिखित जवाफको व्यहोरा उद्धृत गर्दा दुइ वाक्यको बीचमा रहेको कानून र बजार व्यवस्थापन आदि क्षेत्रको हकमा सो कुरा लागू हुने होइन भन्ने एउटा स्वतन्त्र वाक्यलाई अनदेखा गरी सो वाक्य झिकेर उल्लेख गरिएको हुनाले त्यसरी आंशिक व्यहोरा मात्र हेरी बुझी गरेको आदेशले म प्रत्यर्थीको हक हितमा असर पुर्या उन मिल्ने हुँदैन । प्रस्तुत मुद्दामा पेश गरिने लिखित जवाफको व्यहोरा मात्र यस मुद्दामा विचारणीय हुन सक्छ । अन्य निकायले फिराउने लिखित जवाफको व्यहोराले म प्रत्यर्थीलाई असर पुग्न जाने भएमा त्यसको खण्डन र प्रतिरक्षा गर्न पाउनु पर्ने हुन्छ । सो अवसर समेत नदिई जारी गरेको अन्तरिम आदेशको उक्त व्यहोरा अन्यायपूर्ण छ । मलाई नियुक्ति गर्ने निर्णय कार्यान्वयन भई सकेको र मैले मिति २०६९।८।२१ देखि हाजिर भई काम गरी आएको र विभिन्न महत्वपूर्ण निर्णय समेत गरी अगाडि बढी सकेको अवस्थामा अन्तिम निर्णय गर्दा बोलिने योग्यताको प्रश्नलाई आधारमानी जारी गरिएको अन्तरिम आदेश सम्मानित अदालतबाट स्थापित भएका पूर्व नजीरको प्रतिकूल भएको छ । अन्तरिम आदेश जारी हुँदा विपक्षीले स्वतः काम गर्न पाउने वा पदमा नियुक्ति पाउने पनि होइन ।

प्राधिकरणका अध्यक्ष र सदस्यको योग्यता सम्बन्धमा दूरसञ्चार ऐन र नियमावलीले गरेको व्यवस्था अनुसार शैक्षिक योग्यता सम्बन्धी तह र बिषयगत आधार एउटै भएको केवल अनुभव मात्र फरक रहेको (अध्यक्षको हकमा १० वर्षको अनुभव र सदस्यको हकमा ७ वर्षको अनुभव) अवस्थामा निवेदकले भने बमोजिमको योग्यता नभएका व्यक्तिहरु सदस्य हुन योग्य हुने र म प्रत्यर्थी अध्यक्ष हुन अयोग्य हुने होइन । दूरसञ्चार सेवाकै अनुभव भएको व्यक्ति मात्रै उक्त अध्यक्ष तथा सदस्य पदको लागि योग्य हुने भनी मान्ने हो भने तत्कालिन दूरसञ्चार संस्थानमा कार्यरत वा उक्त संस्थानको सेवाबाट अवकास प्राप्त व्यक्ति बाहेक अन्य व्यक्तिहरु अध्यक्ष तथा सदस्य पदमा नियुक्ति हुनै सक्दैनन् जुन कुरा ऐन र नियमले परिकल्पना समेत गरेको छैन । दूरसञ्चार ऐन , २०५३ को दफा १३ ले तोकेका प्राधिकरणका काम कर्तव्य र अधिकारहरुलाई हेर्दा ती कामहरुको प्रकृति आर्थिक , प्रशासनिक, नीति निर्धारण, नियमन र समन्वय गर्नेसँग सम्बन्धित देखिन्छ । नियमावलीको नियम ४ ले तोकेका अध्यक्षका काम कर्तव्य र अधिकारलाई हेर्दा पनि त्यस्तै प्रकृतिको काम कर्तव्य र अधिकार तोकेको पाईन्छ । अध्यक्ष स्वयंनै दूरसञ्चार सेवाको प्राविधिक काम गर्न सक्ने दूरसञ्चार

सेवाको प्राविधिक योग्यता भएको हुनुपर्ने परिकल्पना कानूनले गरेको छैन । कुनै पनि संस्थाको प्रमुख भूमिका त्यस्तो संस्थाको प्राविधिक कामसँग सम्बन्धित नभएर कामको व्यवस्थापन, नियन्त्रण, अनुगमन, नियमन आदि कुरासँग सम्बन्धित रहन्छ । दूरसञ्चार प्राधिकरणले दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा १६ अनुसार सेवा प्रदायकहरू बीच, सेवा प्रदायक तथा ग्राहकहरू बीच हुने विवाद समेत समाधान गर्ने भएकोले कुनै एउटा सेवा प्रदायकमा लामो अवधिसम्म काम गरेको वा अवकास प्राप्त व्यक्ति मात्र अध्यक्ष पदका लागि योग्य हुने भनी दूरसञ्चार ऐन नियमले परिकल्पना गरेको भनी भन्नु मिल्दैन । अतः माथिका प्रकरणहरूमा उल्लेखित बूँदाहरूको आधारमा विपक्षी रिट निवेदकको रिट निवेदन र मिति २०६९।९।१६ मा जारी भएको अन्तरिम आदेश खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको विपक्षी दिगम्बर झाको लिखित जवाफ ।

रीट निवेदक छनौट प्रक्रियामा समावेश भई सिफारिश समितिबाट नियुक्तिको निमित्त सिफारिश गर्दा योग्यताक्रमको आधारमा तीन नम्बरमा परेका व्यक्ति हुन् । दिगम्बर झा योग्यताक्रमको एक नम्बरमा सिफारिश भएको आधारमा निजको नियुक्ति भएको हो । प्रस्तुत छनौट प्रक्रियामा उम्मेदवारको योग्यता, अनुभव, पेश गरेको भिजन पेपर र अन्तरवार्ता समेतमा वस्तुगत मुल्याङ्कन हुँदा प्राप्त गरेको अंकको आधारमा योग्यताक्रम अनुसार उम्मेदवारको सिफारिश भएकोले निज झाको नियुक्ति नहुँदाको अवस्थामा रीट निवेदकको नभई दुई नम्बरमा सिफारिश भएका व्यक्तिको नियुक्ति हुनुपर्ने हुन्छ । रीट निवेदनमा योग्यताक्रमको आधारमा दुई नम्बरमा सिफारिश भएका व्यक्तिलाई विपक्षी नै बनाईएको छैन । एक नम्बरको व्यक्तिको कुनै कारणले नियुक्ति हुन नसकेमा प्रस्तुत सिफारिश योग्यताक्रमको आधारमा भएकोले दुई नम्बरमा रहेको व्यक्तिको समेत बनाई सुनी आवश्यक निर्णय हुनुपर्नेमा निजलाई विपक्षी नै नबनाईएकोले प्रस्तुत रीट निवेदन आफूले नियुक्ति पाउनु पर्ने भन्ने उद्देश्यले नभई निज झालाई नियुक्ति हुनबाट रोक्ने मात्र उद्देश्यले प्रेरित रहेको देखिन्छ । नियुक्तिको प्रक्रियामा समावेश भई आफ्नो नाम नियुक्तिको निमित्त सिफारिश भएका तीन जनामा परेपछि आफ्नो नियुक्ति हुन्छ कि भनी पर्खी नियुक्ति हुन नसकेपछि नियुक्ति प्रक्रियादेखि नियुक्ति भएका व्यक्तिको योग्यतासम्ममा प्रश्न उठाउँदै विपक्षीले रीट निवेदन दिएका हुन् । निज रीट निवेदकलाई छनौट प्रक्रियाको शुरू चरणमा नै दिगम्बर झा समेत उम्मेदवारको रूपमा रहेको उम्मेदवारहरूको योग्यता र अनुभव का कुरा अवगत थियो । निज र अन्य उम्मेदवारले अन्तर्वार्ताको निमित्त सम्पर्क राख्नु भनी तोकिएको दिन एउटै पानामा हाजिर गरेको हुँदा कुनकुन व्यक्ति उम्मेदवार रहेका छन् भन्ने अवगत भएकै हुँदा रीट निवेदक सफा हात र स्वच्छ मन लिई अदालतमा प्रवेश नगरेको स्पष्ट हुन्छ ।

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष तथा सदस्यको नियुक्तिको सम्बन्धमा दूरसञ्चार ऐन, २०५३ ले कस्तो कस्तो क्षेत्रको व्यक्ति नियुक्त हुने भन्ने तोकिएको नियमावलीले आवश्यक योग्यता र अनुभव तोकिएको छ । ऐनको दफा ५(१) मा "प्राधिकरणमा दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित प्राविधिक र प्रशासनिक, बजार व्यवस्थापन, लेखा तथा लेखा परीक्षण वा कानूनी

क्षेत्रमा तोकिए बमोजिमको योग्यता र अनुभव भएको अध्यक्ष सहित पाँचजना सदस्यहरू रहनेछन्" भन्ने व्यवस्था रहेको छ । सो बमोजिम ऐनले प्राविधिक र प्रशासनिक , बजार व्यवस्थापन, लेखा र लेखा परीक्षण एवं कानून गरी चार क्षेत्रका चार जना सदस्य रहने एवं तीनै चार क्षेत्र मध्ये कुनै एउटा क्षेत्रको व्यक्ति अध्यक्ष हुने व्यवस्था गरेको र दूरसञ्चार नियमावलीको नियम ३ ले सम्बन्धित विषयमा (प्राविधिक र प्रशासन/ बजार व्यवस्थापन/लेखा र लेखा परीक्षण , कानून) कम्तीमा स्नातक गरी सम्बन्धित क्षेत्रमा (यी चार मध्ये कुनै एक सेवा) अध्यक्षको हकमा कम्तीमा दश बर्ष र सदस्यको हकमा कम्तीमा सात बर्ष अनुभव पुगेको हुनुपर्ने भनी तोकेको छ । उपर्युक्त चार क्षेत्र सबै दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित हुनुपर्ने भन्ने निवेदन दावी गलत छ । यी चारवटै क्षेत्र नितान्त अलग अलग हुन् । प्राविधिक र प्रशासनिक भन्ने क्षेत्रसम्म दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित हुन सक्छ । दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित कानून, लेखा र लेखा परीक्षण वा बजार व्यवस्थापन भन्ने विषय नै हुँदैन । दूरसञ्चार नियमावली, २०५४ ले अध्यक्ष र सदस्यको योग्यता तोकेको छ । नियमावलीमा सम्बन्धित विषयको योग्यता र सम्बन्धित क्षेत्रको अनुभव उल्लेख गरिएको छ , दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित योग्यता वा अनुभव हुनुपर्ने भनी तोकिएको छैन । ऐनमा स्पष्टतः नियमावलीमा तोकिए बमोजिमको योग्यता र अनुभव आवश्यक हुने भनी उल्लेख भएको र नियमावलीले सम्बन्धित विषयको योग्यता र सम्बन्धित क्षेत्रको अनुभव भनी स्पष्ट उल्लेख गर्दागर्दै अध्यक्ष र सदस्यको लागि दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित विषय र अनुभव आवश्यक पर्ने भनी कानूनको आफूखुसी अर्थ गर्न मिल्ने हुँदैन ।

दूरसञ्चार ऐन, २०५३ लागू हुँदा वा सो को पहिलो संशोधन हुँदाका अवस्थामा नेपालमा नेपाल दूरसञ्चार कम्पनी एउटा मात्र दूरसञ्चार सेवा प्रदायक रहेको थियो । यदि रीट निवेदनमा दावी गरिए बमोजिम दूरसञ्चार क्षेत्रको अनुभव आवश्यक पर्ने भनी अर्थ गर्ने हो भने सो कम्पनीमा कार्यरत वा कम्पनीबाट अवकास प्राप्त व्यक्ति (बढी संभावना त्यसबाट निवृत्तभरण पाउने व्यक्ति) मात्र त्यो पदको लागि योग्य हुन सक्ने हुन्थ्यो । दूरसञ्चार नियमन सम्बन्धि विश्वव्यापी मान्यता अनुसार सेवा प्रदायकसँग कुनै प्रकारको स्वार्थ रहेको व्यक्ति नियमनकारी निकायमा रहन नै पाउँदैन । सोही कारणले ऐनको दफा ९(१)(ड) ले दूरसञ्चार सेवा वा प्रणाली सञ्चालन गर्ने कुनै फर्म वा संगठित संस्थामा प्रत्यक्ष वा अप्रत्यक्ष रूपमा स्वामित्व वा निजी स्वार्थ भएको व्यक्ति अध्यक्ष वा सदस्यको पदमा कायम रहन नसक्ने व्यवस्था गरेको छ । ऐनमा भएको "दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित" सेवा प्रदायककै रूपमा योग्यता पुगेको हुनुपर्ने भन्ने हो । अध्यक्षको सिफारि श गर्दा सिफारि श समितिले धेरै भन्दा धेरै प्रतिष्पर्धा हुने गरी निवेदन लिएको र उम्मेदवारको छनौट गरेको छ । आवश्यक न्यूनतम योग्यता पुग्ने सबै उम्मेदवारको आवेदन स्वीकार गरी अन्तरवार्तामा समेत सामेल गराईएको हो । त्यसमा धेरै उम्मेदवारको दूरसञ्चार सेवाको अनुभव रहेको छैन । धेरै भन्दा धेरै योग्य व्यक्तिलाई समावेश गरी छनौट प्रक्रियालाई बढी प्रतिष्पर्धी बनाउने गरी अपनाइएको प्रक्रियालाई अन्यथा भन्न मिल्दैन । अध्यक्षमा नियुक्त भएको दिगम्बर झाले फिजिक्स , क्यामेष्ट्रि र म्याथमा विएस्सी ,

अर्थशास्त्रमा स्नातक, मेकानिकल इन्जिनियरिङ्गमा स्नातक, कन्स्ट्रक्सन म्यानेजमेन्टमा स्नातकोत्तर गरेकोले निजको व्यवस्थापन र बजार व्यवस्थापन मात्र होइन प्राविधिक क्षेत्रमा पनि आवश्यक न्यूनतम योग्यता रहेको छ । निजले निकै लामो समयसम्म विभिन्न संस्थामा काम गरेको अनुभव छ । नेपाल आयल नियम जस्तो ठूलो संस्थाको प्रमुख भई काम गरेको र विभिन्न संस्थामा परामर्शदाताको रूपमा काम गरेकोले निजसँग सो पदको लागि आवश्यक अनुभव समेत रहेको छ ।

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्षको पद प्राविधिक नै हुनु पर्ने होइन । नियमावलीको नियम ४ मा तोकिएका अध्यक्षका काम , कर्तव्य र अधिकार दूरसञ्चार सेवाको प्राविधिक अनुभव आवश्यक पर्ने किसिमका नभई व्यवस्थापकीय क्षमता वा नेतृत्व क्षमता आवश्यक पर्ने किसिमका रहेका छन् । अध्यक्ष दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित नै हुनुपर्ने भन्ने दावी गलत छ । नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणमा हालसम्म नियुक्त भएका धेरै सदस्य तथा अध्यक्ष दूरसञ्चार सेवा भन्दा बाहिरका व्यक्तिहरू रहेका छन् । सम्बन्धित क्षेत्रमा योग्य र अनुभवी व्यक्ति नियुक्त हुन सक्ने भए बमोजिम निजहरूको नियुक्ति भएको हो । प्राधिकरण स्थापना भएपछि हालसम्म विगत १६ वर्षमा भएका सबै नियुक्ति नै गलत थिए भन्ने किसिमको निवेदकको दावी आफ्नो नियुक्ति नभएपछिको अभिव्यक्ति मात्र हो । प्राधिकरणको अध्यक्ष नेपाल सरकार (मं.प.) कै तहबाट सिफारि श समिति गठन गरी सो समितिले खुल्ला रूपमा दरखास्त आव्हान गरी निवेदक हरूको योग्यता र अनुभवको वस्तुगत रूपमा मूल्याङ्कन गरी योग्यताक्रमको आधारमा तीन जना उम्मेदवारको सिफारि श गरी नेपाल सरकार (मं.प.) ले ती मूल्याङ्कन र छनौट प्रक्रिया पूरा गरी अध्यक्ष नियुक्त भएको हो । प्रचलित कानून बमोजिम अधिकार प्राप्त निकायले कानूनले तोकेको प्रक्रिया बमोजिम गरेको यस प्रकारको नीतिगत काम कारवाहीको तथ्यगत कुरामा सम्मानित अदालतको असाधारण अधिकार क्षेत्र आकर्षित हुने होइन । रीट निवेदक सम्पूर्ण छनौट प्रक्रियामा समावेश भई अन्तिम सिफारि श समेतमा परेकोले निजको कुनै पनि प्रकारको हक हनन नभएको अवस्था हुँदा सर्वोच्च अदालतको असाधारण अधिकारक्षेत्र अन्तर्गत उपचारको माग गर्न पाईदैन भन्ने समेत व्यहोराको विपक्षीहरू नेपाल सरकार, सूचना तथा सञ्चार मन्त्रालयका तर्फबाट तथा नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरण गठन छनौट समितिका तर्फबाट पेश भएको एकै मिलानको छुट्टाछुट्टै लिखित जवाफ ।

मिति २०७०।९।२५ मा नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणमा मेरो अन्तर्वार्ताको परिणाम के भयो भनी बुझ्न जाँदा दिगम्बर झालाई अध्यक्ष पदमा नियुक्ति दिई सो नियुक्ती विरुद्ध यस सम्मानित अदालतमा निवेदन परी मुद्दा विचाराधीन रहेको , विपक्षी दिगम्बर झा कानून बमोजिम योग्य नभएको र म कानून बमोजिम योग्यता पुग्ने र प्राथमिकताको आधारमा मेरो नाम दोश्रो नम्बरमा पनि प्रकाशित भएकोले सर्वोच्च अदालत नियमावली , २०४९ को नियम ४२(२) बमोजिम आफ्नो हक वा स्वार्थ गाँसिएको व्यक्तिले कारवाहीमा आफू सरिक हुन निवेदन दिएमा त्यस्तो कारवाहीमा संलग्न गराउने आदेश हुने कानूनी व्यवस्था भएबमोजिम मेरो हक गाँसिएको

हुँदा कानून बमोजिम उक्त मुद्दाको सुनुवाईमा सरिक हुन पाउँ भन्ने व्यहोराको अनिल कुमार झाको निवेदन ।

नियम बमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत रिट निवेदनमा निवेदक तर्फका विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता हरु महादेव प्रसाद यादव , राधेश्याम अधिकारी एवं विद्वान अधिवक्ताहरु प्रकाश राउत र उत्तम श्रेष्ठले दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्षमा अहिलेसम्म दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित व्यक्तिको मात्र नियुक्ति भएको छ । विपक्षी दिगम्बर झालाई अध्यक्ष पदमा नियुक्ति गर्दा दूरसञ्चार ऐनको कुन व्यवस्था अनुसारको योग्यता पुगेको हो र सिफारिश गरिएको हो भन्ने स्पष्ट गर्न सकिएको छैन । ऐनले तोकेको योग्यता र अनुभव नै नभएको विपक्षीले दरखास्त नै दिन नमिल्ने र प्रतियोगितामा समेत भाग लिन नपाउने हो । सिफारिश समितिले सिफारिश गर्दा कानून बमोजिम योग्यता पुगेकालाई मात्र सिफारिश गर्नुपर्ने हुन्छ । दूरसञ्चार ऐन , २०५३ को दफा ५(१) र ऐ. नियमावली , २०५४ को नियम ३ बमोजिमको योग्यता पुगेको निवेदकलाई दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्त नगरी योग्यता नै नपुगेको विपक्षी दिगम्बर झालाई प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा गरेको सिफारिश तथा नियुक्ति गरेको मिति २०६९।८।१९ को मन्त्रपरिषद्को निर्णय तथा तत् सम्बन्धी सम्पूर्ण काम कारवाही बदर गरी निवेदकलाई दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्ति दिनु भनी विपक्षीको नाममा परमादेशको आदेश जारी गरी पाउँ भनी बहस गर्नु भयो । त्यस्तै विपक्षी नेपाल सरकारको तर्फबाट विद्वान सह न्यायाधिवक्ता कृष्णजिवी घिमिरे तथा उप न्यायाधिवक्ता मदन बहादुर धामीले रिट निवेदकले दिगम्बर झालाई मात्र विपक्षी बनाएको , दोश्रो नम्बरमा सिफारिश भएका अनिल कुमार झालाई विपक्षी नै नबनाएको अवस्था मा विश्वनाथ गोयलको नियुक्ति नहुने अवस्थामा पनि स्वतः दोश्रो नम्बरको व्यक्ति सिफारिश हुने हुन्छ । दूरसञ्चार ऐनको दफा ५(२) अनुसार गठित समितिले गरेको सिफारिश अनुसार अध्यक्षको नियुक्ति हुने हो । निवेदकले फाराम समेत भरेको , सिफारिश हुँदा समेत योग्यता सम्बन्धी प्रश्न नउठाइ नियुक्ति पछि मात्र यो प्रश्न उठाएको हुँदा ऐन नियम बमोजिम भएको काम कारवाही बदर हुनुपर्ने होइन , रिट निवेदन खारेज हुनुपर्दछ भन्ने बहस प्रस्तुत गर्नु भयो । त्यस्तै विपक्षी दूरसञ्चार प्राधिकरणको तर्फबाट विद्वान अधिवक्ताहरु सुरेन्द्र कुमार महतो र कैलाश प्रसाद न्यौपानेले दूरसञ्चार ऐन नियम बमोजिम भएको अध्यक्षको सिफारिश र नियुक्ति कानून बमोजिम भएको, अध्यक्ष नियुक्ति सम्बन्धी कार्य मा प्राधिकरणको कुनै संलग्नता नरहने , प्राधिकरणको तर्फबाट रिट निवेदकलाई प्राप्त हकाधिकार हनन गर्ने कुनै कार्य नभएको हुँदा रिट निवेदन खारेजभागी छ भनी तथा विपक्षी दिगम्बर झाको तर्फबाट विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ताहरु शम्भु थापा, हरिहर दाहाल, हरि उप्रेती तथा विद्वान अधिवक्ताहरु रमन कुमार श्रेष्ठ र सेमन्त दाहालले आफू छनौट प्रक्रियाको सम्पूर्ण तहमा भाग लिएर सिफारिश एवं नियुक्ति नभएपछि मात्र विपक्षीले रिट निवेदन दिएको अवस्था छ । पदपूर्तिको सूचना बदर गरी पाउँ भनी प्रश्न उठाईएको छैन । निवेदकको संवैधानिक एवं कानूनी हकमा आघात नपरेको , दूरसञ्चार ऐन र नियमावलीको व्यवस्था बमोजिम सो को परिधी भित्र रहेर भएको दूरसञ्चारको अध्यक्ष पदको

सिफारिश एवं नियुक्ति बदर हुनुपर्ने होइन । माग बमोजिम रिट जारी हुनु पर्ने अवस्था नहुँदा रिट निवेदन खारेज हुनु पर्दछ भनी तथा मुद्दाको सुनुवाईमा सरिक हुन पाउँ भन्ने अनिल कुमार झाको तर्फबाट विद्वान वरिष्ठ अधिवक्ता श्री श्यामप्रसाद खरेल तथा अधिवक्ता श्री रत्नकुमार खरेलले दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्त दिगम्बर झा कानून बमोजिम योग्य नभएको र कानून बमोजिम योग्यता पुगेको र प्राथमिकताको आधारमा दोस्रो नं. मा रहेको अनिल कुमार झा नियुक्त हुनुपर्ने हो भनी बहस प्रस्तुत गर्नु भयो ।

प्रस्तुत निवेदनको मिसिल अध्ययन गरी पक्ष विपक्षका विद्वान कानून व्यवसायीहरूले गर्नु भएको बहस सुनी तथा पेश गर्नु भएको बहस नोट समेत अध्ययन गरियो । अब प्रस्तुत निवेदन माग बमोजिमको आदेश जारी हुने नहुने के रहेछ भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो ।

नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा कानून बमोजिम योग्यता नै नपुगेको दिगम्बर झालाई सिफारिश समितिले गरेको गैरकानूनी सिफारिश तथा उक्त सिफारिशको आधारमा दूरसञ्चार प्राधिकरणको पदमा नियुक्ति दिने भनिएको नेपाल सरकार मन्त्रिपरिषद्को मिति २०६९।८।१९ को निर्णय तथा तत्सम्बन्धमा भएका काम कारवाही तथा निर्णयहरू संविधान तथा दूरसञ्चार ऐन र नियमावलीको प्रावधान विपरीत भएकोले उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी म निवेदकलाई दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्ति दिनु भनी परमादेशको आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने निवेदन दावी रहेकोमा दूरसञ्चार ऐन र नियमावली बमोजिमको सम्पूर्ण प्रक्रिया पूरा गरी दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्षको सिफारिश र नियुक्ति भएको हो, यी निवेदक अध्यक्षको सिफारिश तथा नियुक्तिको हरेक प्रक्रियामा भाग लिई आफ्नो नियुक्ति नभएपछि मात्र विपक्षी निवेदकले रिट निवेदन दिएका हुन्, निजको कुनै संवैधानिक एवं कानूनी हक हनन नभएको हुँदा रिट निवेदन खारेज हुनु पर्दछ भन्ने विपक्षीहरूको लिखित जवाफ रहेको देखिन्छ ।

निर्णय तर्फ विचार गर्दा निवेदकले दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्त दिगम्बर झाको कानून बमोजिम तोकिएको योग्यता नरहेकोले निजको नियुक्ति कानूनसम्मत न हुँदा निजको नियुक्ति बदर गरी पाउँ भनी रिट निवेदकको मुख्य माग दावी रहेको छ । यी निवेदक र प्रत्यर्थी दिगम्बर झा समेत सञ्चार मन्त्रालयको सूचना बमोजिम छनौट प्रक्रियामा सामेल भई ऐन बमोजिम गठित सिफारिश समितिको सिफारिश अनुसार प्रत्यर्थी दिगम्बर झाको नियुक्ति भएकोले निज दिगम्बर झाको सो नियुक्ति, नेपाल दूरसञ्चार प्राधिकरणको गठन सम्बन्धमा व्यवस्था गरिएको दूरसञ्चार ऐन २०५३ को दफा ५(१) र ५(२) एवं दूरसञ्चार नियमावली २०५४ को नियम ३ समेत अनुसार भएको हो होइन तथा निवेदन माग अनुसार रिट जारी हुनु पर्ने नपर्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनु पर्ने देखियो ।

दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदको नियुक्तिको लागि सञ्चार मन्त्रालयले मिति २०६९।५।१६ मा सूचना प्रकाशन गरी दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ५(१) बमोजिम योग्यता पुगेको र अनुभव भएको व्यक्तिहरूबाट दरखास्त आब्हान गरिएको र यी निवेदक तथा

विपक्षी सहित अन्य व्यक्तिहरू समेतको दरखास्त परेकोमा दफा ५(२) बमोजिम सिफारिश समिति गठन भई सो समितिद्वारा सबै प्रत्याशीहरूबाट Vision Paper प्रस्तुत गर्न लगाई अन्तर्वार्ता समेत लिई योग्यताक्रम निर्धारण गरी नियुक्तिका लागि नेपाल सरकार समक्ष नाम सिफारिश भएको तथा नेपाल सरकार (मन्त्रपरिषद्) बाट योग्यताक्रमको १ नं. मा रहेको दिगम्बर झालाई नियुक्ति गर्ने मिति २०६९।८।१९ मा निर्णय भई निज मिति २०६९।८।२० मा नियुक्ति भई मिति २०६९।८।२१ मा पदभार ग्रहण गरी कार्य प्रारम्भ गरेको भन्ने निवेदन जिकिर लिखित जवाफ एवं सम्बन्धित सिफारिश र नियुक्ति सम्बन्धी सञ्चार मन्त्रालय प्राप्त फाईलबाट देखिन्छ । निजले पदभार ग्रहण गरी कार्य सञ्चालन गरेपछि यी निवेदकले निज दिगम्बर झालाई कानूनले तोकेको योग्यता नरहेको हुँदा सिफारिश र नियुक्ति समेत बदर गरी पाउँ भनी यस अदालतमा मिति २०६९।८।२२ मा प्रस्तुत रिट परेको देखिन्छ । दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्षको नियुक्ति सम्बन्धी कानूनी व्यवस्थालाई हेर्दा दूरसञ्चार ऐन २०५३ को दफा ५(१) मा " प्राधिकरणमा दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित प्राविधिक र प्रशासनिक , बजार व्यवस्थापन, लेखा तथा लेखापरीक्षण वा कानूनी क्षेत्रमा तोकिए बमोजिम योग्यता र अनुभव भएका अध्यक्ष सहित पाँचजना सदस्यहरू रहनेछन्" भनी व्यवस्था भएको पाइन्छ । यस दफामा "तोकिए बमोजिम योग्यता र अनुभव भएका " भनी समेत उल्लेख भएकोले सो प्रयोजनको लागि दूरसञ्चार नियमावली २०५४ को नियम ३ मा योग्यता र अनुभव तोकिएको पाइन्छ । सो अनुसार उक्त नियम ३ मा "प्राधिकरणको अध्यक्ष तथा सदस्य हुनको लागि ऐनको दफा ५ को उपदफा (१) मा उल्लेखित क्षेत्रमा मान्यता प्राप्त शैक्षिक संस्थाबाट कम्तीमा स्नातक तहको उपाधि हासिल गरी सम्बन्धित क्षेत्रमा अध्यक्षको हकमा कम्तीमा दश वर्ष र सदस्यको हकमा कम्तीमा सात वर्षको अनुभव प्राप्त गरेको नेपाली नागरिक हुनु पर्नेछ" भनी उल्लेख भएको छ । यसबाट उक्त ऐन र नियमको प्रावधान अनुसार प्राधिकरणको अध्यक्ष एवं सदस्य हुनका लागि समान किसिमको शैक्षिक योग्यता निर्धारण भएको छ तर सोको लागि चाहिने अनुभवको सन्दर्भमा अध्यक्षको हकमा १० वर्ष तथा सदस्यको हकमा ७ वर्ष निर्धारण गरिएको देखिन्छ ।

प्रत्यर्थी दिगम्बर झालाई अध्यक्षको पदमा नियुक्ति गरिएकोले, निजको योग्यता बारे निवेदकले प्रश्न उठाई निजको नियुक्ति बदर गराई पाउन माँग गरेको ले सो सम्बन्धमा विचार गर्दा उक्त दफा ५ (१) मा "प्राधिकरणमा दूरसञ्चार सेवासँग सम्बन्धित प्राविधिक " शब्दावली पछाडि "र" भन्ने शब्द प्रयोग गरी "प्रशासनिक, बजार व्यवस्थापन, लेखा तथा लेखापरीक्षण " भन्ने र त्यसपछि "वा" भन्ने शब्दको प्रयोग गरी "कानूनी क्षेत्रमा तोकिए बमोजिम योग्यता र अनुभव" भन्ने शब्दहरू राखिएको छ । यी शब्दहरूबाट निर्धारित सबै योग्यता का क्षेत्र दूरसञ्चारसँग सम्बन्धित हुनुपर्ने भनी निवेदक को जिकिर छ भने विपक्षीहरू तर्फबाट उक्त व्याख्यामा असहमति जनाई प्राधिकरणको काम कारवाई सेवा प्रदायक कम्पनी जस्तो नभै नियमनकारी निकायको भएकोले, अध्यक्ष वा सदस्यहरूका लागि निर्धारित यी सबै योग्यताहरू

कानूनले दूरसञ्चारसंग मात्र सम्बन्धित नगरी सो दफामा उल्लिखित अन्य क्षेत्रसंग समेत सम्बन्धित रहने भनी तर्क प्रस्तुत गरिएको छ ।

ऐनको उक्त व्यवस्थालाई मनन गरी हेर्दा अध्यक्ष एवं सदस्यहरूका लागि समान किसिमको योग्यताको क्षेत्र सम्बन्धी प्रावधान भएको र दूरसञ्चार सेवासंग असम्बन्धित प्रशासनिक, बजार व्यवस्थापन, लेखा तथा लेखापरीक्षण एवं कानूनी क्षेत्र मा तोकिए बमोजिमको योग्यता र अनुभव भन्ने उल्लेख छ । यसरी उक्त दफा ५(१) को व्याख्या गर्दा बजार व्यवस्थापन लेखा तथा लेखा परीक्षण समेत दूरसञ्चार सेवासंग सम्बन्धित हुनुपर्ने भनी अनुदार व्याख्या गर्नु पर्ने हुन्छ । तर कानूनको त्यसरी व्याख्या गर्दा ऐनको मनसाय र भावना प्रतिकुल हुन जाने हुँदा उदार र सहज अर्थ लाग्ने गरी व्याख्या गर्नु पर्दछ । ऐनका यही उदार व्याख्या गरी यस अघि प्रशासनिक, प्राविधिक, बजार व्यवस्थापन, लेखा तथा लेखा परीक्षण र कानूनका क्षेत्रमा योग्यता र अनुभव पुगेका व्यक्तिहरू समेतलाई प्राधिकरणका सदस्यहरूमा राखिने गरिएका प्राधिकरणका निर्णय पुस्तिकाबाट देखिएको छ । यस पूर्व नियुक्त अध्यक्ष र सदस्यका सम्बन्धमा पहिले र यस निवेदन समेतमा प्रश्न उठाइएको नहुँदा यी सबै योग्यता दूर सञ्चार सेवासंग नै सम्बन्धित हुनु पर्ने भनी निवेदन दावी अनुसार निष्कर्षमा पुग्नु न्यायोचित हुन सकिने देखिँदैन । यस सम्बन्धमा भारत र संयुक्त राज्य अमेरिका (USA) समेतमा दूरसञ्चार प्राधिकरण जस्तो नियमनकारी निकायहरूमा दूरसञ्चार सेवा बाहेकका व्यक्ति पनि अध्यक्ष एवं सदस्यका पदहरूमा नियुक्ति भएका र हुने गरेका अनेकौं विवरण र कागजात एवं तत्सम्बन्धी कानून लगायतका सन्दर्भ सामग्रीहरू विपक्षी दिगम्बर झाका कानून व्यवसायीहरूबाट इजलास समक्ष पेश गरिएका बाट समेत सो कुरा को पुष्टि हुन आउँछ । यसबाट ऐनको मनसाय दूरसञ्चार सेवा संग सम्बन्धित व्यक्ति मात्र प्राधिकरणको अध्यक्षको पदका लागि योग्य हुने नभै उक्त दफा ५ (१) र नियम ३ मा उल्लेख भएका अन्य क्षेत्रका प्राविधिक व्यक्तिहरूलाई समेत अध्यक्षको पदको लागि योग्य मान्नु पर्ने औचित्यपूर्ण देखिन आउँछ ।

अर्कोतर्फ दूरसञ्चार नियमावली २०५४ को नियम ४ मा अध्यक्षको काम, कर्तव्य र अधिकारको सम्बन्धमा कानूनी व्यवस्था गरिएको र ती व्यवस्थाहरू हेर्दा अध्यक्षको जिम्मेवारी, प्राधिकरणको प्रशासनिक प्रमुखको रूपमा काम गर्ने, बार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गरी गराई प्राधिकरणको बैठकमा पेश गर्ने, कोषको रेखदेख तथा नियन्त्रण गर्ने, प्राधिकरणको सम्पत्तिको स्याहार सम्भार गर्ने गराउने, प्राधिकरण र नेपाल सरकार तथा अन्य संघ संस्था बीच सम्पर्क अधिकारीको रूपमा काम गर्ने एवं ऐन वा नियमावली बमोजिम प्राधिकरणबाट प्रत्यायोजित अन्य काम गर्ने गराउने जस्ता दूरसञ्चार सेवा प्रदायक कम्पनीहरूको नियमन गर्न प्रशासनिक एवं प्रबन्धनसंग प्रत्यक्षरूपले सम्बन्धित रहेको छ । सेवा प्रदायक कम्पनी जस्तो प्राविधिक पक्षसंग प्रत्यक्षरूपले सम्बन्धित अध्यक्षको काम कर्तव्यहरू तोकिएको नदेखिनाले, उक्त ऐनमा उल्लिखित कुनै पनि क्षेत्रमा स्नातक प्राविधिक भै तोकिएको अनुभव संगालेका व्यक्तिलाई सो पदको लागि कानूनीरूपले योग्य मान्न सकिने कुरा औचित्यपूर्ण रहेको स्पष्ट हुन आउँछ ।

अब प्रत्यर्थी दिगम्बर झाको शैक्षिक योग्यता एवं अनुभव का सम्बन्धमा हेर्दा निज मेकानिकल इंजिनियरिंग (Mechanical Engineering) मा स्नातक हुनुका साथै अर्थशास्त्र (Economics) समेतमा स्नातक भएको एवं निजले कन्सट्रक्सन मैनेजमेन्ट (Construction Management) मा स्नातकोत्तर परीक्षा समेत उत्तीर्ण गरेको हुँदा, निज ऐनले निर्धारित गरे अनुसार स्नातक मात्र नभई स्नातकोत्तर समेतको उपाधि प्राप्त गरेको भन्ने कुरामा विवाद देखिएन । निजको योग्यता ऐनले निर्धारित गरेका क्षेत्रहरू मध्ये कुनै क्षेत्रमा रहे नरहेको भन्ने सम्बन्धमा विचार गर्दा निजले अर्थशास्त्र समेतमा स्नातकको उपाधि हासिल गरेकोले बजार व्यवस्थापन सम्बन्धी योग्यता निजमा छ । यसै प्रकार निजले प्राप्त गरेको अनुभव सम्बन्धमा विचार गर्दा निजका कार्य क्षेत्रहरूमा निजले नेपाल आयल निगमको कार्यकारी निर्देशक (Managing Director) भै काम गरेको ४ वर्षको अनुभव सहित Small Towns Water Supply Sanitation Project मा लगभग ३ वर्ष काम गरेको एवं सडक विभाग अन्तर्गतको RMDP Institutional Strengthening आयोजनामा लगभग ४ वर्ष गरी अन्य क्षेत्रहरू समेतमा काम गरेको देखिएबाट अनुभवको क्षेत्रमा समेत कानूनले निर्धारित गरेको अनुभव अर्थात् १० वर्षको अनुभव निजसंग नभएको भन्न सकिने भएन ।

अब दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्षको नियुक्ति प्रक्रिया विधि सम्मत छ छैन र तोकिएको पदाधिकारीबाट सो प्रक्रिया सम्पन्न गरी नियुक्तिको अधिकारीद्वारा नियुक्ति भएको छ छैन भन्ने तर्फ विचार गर्दा दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष एवं सदस्यको नियुक्तिका लागि सिफारिश गर्ने सम्बद्ध क्षेत्रको विज्ञ सम्मिलित समितिको कानूनी व्यवस्था गरिएको र सोही समितिको सिफारिशमा उक्त नियुक्ति गर्ने प्रावधान दफा ५(२) मा रहेको छ । दफा ५(२) मा “प्राधिकरणका अध्यक्ष तथा सदस्यहरूको नियुक्तिका लागि सिफारिश गर्न नेपाल सरकारले सम्बद्ध क्षेत्रका विज्ञहरू समेत रहेको एक समिति गठन गर्ने छ र सो समितिको सिफारिशमा नेपाल सरकारले अध्यक्ष तथा सदस्यहरूको नियुक्ति गर्ने छ” भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको छ । सो कानूनी व्यवस्था बमोजिम नेपाल सरकारले सञ्चार मन्त्रालयका सचिव अध्यक्ष रहेको ३ सदस्य समेतको सिफारिश समिति गठन गरेको र सञ्चार मन्त्रालयले ऐनको दफा ५ (१) बमोजिमको योग्यता पुगेको व्यक्तिहरूबाट अध्यक्ष पदको लागि मिति २०६९।५।१६ मा सूचना प्रकाशन गरी दर्खास्त आव्हान गरे बमोजिम यी निवेदक र विपक्षी सहित कुल १३ जनाले दर्खास्त दिएको तथा सिफारिश समितिले छनौटका लागि प्रक्रियाहरू निर्धारण गरे बमोजिम सबै प्रत्याशीले आफ्नो कार्य योजना Vision Paper प्रस्तुत गरेको, सो प्रस्तुतीकरणको आधारमा निवेदक र विपक्षीहरू समेत ७ जना अन्तर्वार्तामा सामेल भएको देखिन्छ । छनौट भएका उमेदवारहरूको मिति २०६९।८।१३ मा अन्तर्वार्ता लिइएकोमा ३ जना उत्तीर्ण भई प्राप्ताङ्कको आधारमा योग्यताक्रम निर्धारण भई सो योग्यताक्रमको एक नम्बरमा दिगम्बर झा, दुई नम्बरमा अनिल झा, तीन नम्बरमा निवेदक विश्वनाथ गोयलको नाम प्रकाशित भई तीनै जनाको नाम सिफारिश समितिले नियुक्तिका लागि नेपाल सरकार (मन्त्रपरिषद्) समक्ष पेश गरेको देखिन्छ । सो सिफारिशको आधारमा योग्यताक्रमका १ नं.मा रहेका दिगम्बर झालाई

नेपाल सरकारले मिति २०६९।८।१९ मा नियुक्ति गर्ने निर्णय गरी मिति २०६९।८।२० को पत्रद्वारा निज नियुक्ति भएको देखिन्छ । यसरी अध्यक्ष पदको प्रतिस्पर्द्धामा प्रारम्भ देखी नै सामेल रही एक साथ एकै दिन अन्तर्वार्तामा पनि सरीक रहेका निवेदक विश्वनाथ गोयलले योग्यताक्रमको तीन नम्बरमा परी तीनै जनाको नाम सिफारिश समितिले नेपाल सरकार समक्ष नियुक्तिको लागि सिफारिश गरेको देखिन आउँछ । उक्त सिफारिश बमोजिम योग्यताक्रमको पहिलो स्थानमा रहेका प्रत्यर्थी दिगम्बर झालाई नियुक्त गर्ने नेपाल सरकारले निर्णय गरी आफुलाई नियुक्ति नगरेपछि मात्र नियुक्त हुने दिगम्बर झाको योग्यता नरहेको भनि योग्यता सम्बन्धी प्रश्न उठाई प्रस्तुत रिट दायर गरेको देखियो ।

यी निवेदकले नियुक्तिको प्रक्रियालाई स्वीकार गरी प्रतिस्पर्द्धाको प्रत्येक चरणमा यी प्रत्यर्थी सँग प्रतिस्पर्द्धा गरेको देखिएको तर सो प्रतिस्पर्द्धामा निज योग्यतम् नठहरी नियुक्तिमा नपरेको अवस्थामा मात्र आफ्नो प्रतिस्पर्द्धाको योग्यतालाई चुनौती दिएकोबाट निवेदक सफा हात, सफा हृदय लिई अदालतमा प्रवेश गरेको मात्र मिल्दैन । आफ्नो प्रतिस्पर्द्धासँग छनौट प्रक्रियाको प्रारम्भमा Vision Paper पेश गर्ने , सो प्रस्तुत गर्ने , अन्तर्वार्तामा सामेल हुने र प्राप्ताङ्कको आधारमा योग्यताक्रम निर्धारण गरिएको समेत कार्यलाई स्वीकार गरेको तर नियुक्तिमा नपरे पछि छनौटका सबै प्रक्रियालाई स्वीकार गरी निष्कर्ष स्वरूपको नियुक्तिलाई मात्र अस्वीकार गरेकोलाई उचित र कानूनसंगत मात्र मिल्दैन । निवेदकले छनौटको प्रक्रिया मध्ये सबै प्रक्रियालाई स्वीकार गरेपछि निष्कर्ष र परिणामलाई अन्यथा हो भनी भन्न मिल्ने हुँदैन । साथै यी निवेदक छनौटका सबै प्रक्रिया पूरा भई सकेपछि सफल उम्मेदवारलाई नियुक्त दिई निजले कार्यभार ग्रहण गरी प्राधिकरणको कार्य संचालन समेत गरी सकेपछि मात्र रिट निवेदन दायर गरी आफु मात्र योग्य र उपयुक्त रहेको भनी आत्मपरक ढंगले पुष्टि गर्न खोजेको देखिन्छ । यस्तै विषयवस्तु संलग्न रहेको निवेदक रामकुमार महतो वि. नेपाल सरकार स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय समेत भएको २०६९- WF-०००४ को उत्प्रेषण रिटमा “एउटै प्रक्रियामा आफु समेत सहभागी भई असफल भए पछिमात्र सो प्रक्रियाबाट लाभान्वित व्यक्तिको योग्यता , अनुभवका साथै प्रक्रिया निर्धारक कानूनी व्यवस्था समेत उपर प्रश्न उठाउने निवेदकलाई अदालतले सहयोग गर्न सक्ने अवस्था देखिदैन ” भन्ने यस अदालतको पूर्ण इजलासबाट सिद्धान्त प्रतिपादन भएको (ने.का.प. २०७१ , अंक २ , निर्णय नं. ९११८ , पृष्ठ १५७) देखिँदा उक्त नजीर प्रस्तुत रिटमा पनि आकर्षित हुने देखिन्छ । त्यस्तै निवेदक तारावीर श्रेष्ठ वि. शिक्षक छनौट समिति मोरङ्ग समेत भएको रिट (ने.का.प. २०५३ , नि.नं. ६२०९, अंक ६, पृष्ठ ४८१) मा “लिखित परीक्षाको नतिजा प्रकाशन भई सो आधारमा सम्पन्न अन्तर्वार्तामा यी निवेदक सम्मिलित भई प्रकाशित अन्तर्वार्ताको नतिजामा असफल भएपछि मात्र प्रस्तुत रिट दायर गरेको देखिँदा निवेदक स्वच्छ विचारले अदालतमा प्रवेश गरेको मात्र नमिल्ने” भनी सिद्धान्त प्रतिपादन भएको देखिन्छ ।

सो को अतिरिक्त दूरसञ्चार प्राधिकरणका अध्यक्ष पदको नियुक्ति गर्न ऐनको दफा ५(२) बमोजिम गठित समितिको गठन विधि , सो समितिले छनौटको लागि अवलम्बन गरेको

प्रक्रिया, समितिको निष्पक्षता अन्तर्वाताको प्रक्रियागत त्रुटि वा अन्य कुनै कानूनी त्रुटि सम्बन्धी विवाद उठाएको देखिदैन । छनौट प्रक्रियामा कानूनी त्रुटि (Error of Law) देखाउन नसकेको अवस्थामा छनौटका सारा प्रक्रिया कानूनी रहेको भनी स्वीकार गरेपछि सोको परिणामलाई अस्वीकार गर्न नमिल्ने हुन्छ ।

अतः माथि विवेचना गरिए अनुसार दूरसञ्चार ऐन, २०५३ को दफा ५(१) बमोजिम दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदको लागि उक्त दफा ५(१) र दूरसञ्चार नियमावली, २०५४ को नियम ३ मा तोकिए बमोजिमको योग्यता र अनुभव निज प्रत्यर्थी दिगम्बर झामा विद्यमान रहेको देखिएको र दफा ५(२) बमोजिम गठित सिफारिश समितिले निर्धारित गरेको छनौट प्रक्रिया र प्रतिस्पर्द्धाका सबै चरणमा यी निवेदक र प्रत्यर्थी समेत एक साथ सामेल रही दूरसञ्चार प्राधिकरणको कार्य योजना Vision Paper पेश गरेको र प्रस्तुतीकरण तथा अन्तर्वाता समेतमा सम्मिलित रही योग्यताक्रम निर्धारण गरी सिफारिश समितिले यी निवेदक र प्रत्यर्थी समेतका ३ जनाको नाम नियुक्तिका लागि नेपाल सरकार (मन्त्रिपरिषद) समक्ष पेश गरेकोमा सिफारिश गरे मध्येबाट नेपाल सरकारबाट प्रत्यर्थी दिगम्बर झालाई दूरसञ्चार प्राधिकरणको अध्यक्ष पदमा नियुक्त गरेको र निजले नियुक्ति पाई पदभार ग्रहण गरी प्राधिकरणको कार्य संचालन प्रारम्भ गरी सकेपछि मात्र रिट दायर गरेको देखिएकोले निज निवेदकले नियुक्तिको सिफारिश प्रक्रियामा कुनै कानूनी त्रुटि भएको (Error of Law) वा सिफारिश समितिको अधिकार क्षेत्र नरहेको वा छनौट प्रक्रिया विधिसम्मत नभएको वा निष्पक्षता प्रदर्शन नगरी पक्षपात पूर्ण कार्य गरेको जस्ता कुरा नउठाई प्रतिस्पर्द्धामा तेस्रो स्थानमा रही आफुले नियुक्ति नपाएको कारणले मात्र नियुक्ति पाउनेको योग्यता नपुगेको भनी यी निवेदकले दावी गरेको र छनौट प्रक्रियाको प्रारम्भमा नै असहमति व्यक्त गर्नु पर्ने कुरा नियुक्ति सम्पन्न भई सकेपछि विवाद उठाई रिट दायर गरेको कार्य सफा हात , सफा हृदय र सफा उद्देश्यले नआएको हुँदा यस्तोलाई अदालतले मद्दत गर्न नसक्ने हुँदा यस अदालतको पूर्ण इजलासबाट प्रतिपादित माथि उल्लिखित ने.का.प. २०७१, नि.नं. ९११८ र ने.का.प. २०५३, नि.नं. ६२०९ मा प्रतिपादित नजिर समेतको आधारमा माग बमोजिमको आदेश जारी गर्न मिलेन । प्रस्तुत रिट खारेज हुने ठहर्छ । सो कारण यस अदालतबाट मिति २०६९।९।१६ मा जारी भएको अन्तरिम आदेश समेत निष्क्रिय गरी दिएको छ । प्रस्तुत आदेशको जानकारी महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय मार्फत नेपाल सरकारलाई दिई दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाईदिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

प्रधान न्यायाधीश

इजलास अधिभूतः- ममता खनाल

कम्प्युटर टाइप गर्ने:- रामशरण तिमल्सिना

इति सम्बत् २०७१ साल कार्तिक ११ गते रोज ३ शुभम्